

Křížová cesta
Paul Claudel

(přeložil Ivan Slavík, vydalo nakladatelství Sursum roku 1994)

I.

Boha jsme soudili a k smrti jsme ho odsoudili.
Nechceme Krista Ježíše, je nám jen potupou.
Nemáme krále, jenom císaře. Nemáme zákon, krev a zlato jsme si vyvolili.
A ukřižujte si ho, jestli chcete, jenom nás ho zbavte.
Vždyť musí obětován být a Barnabáše propust' nám.
„Nemáš, co bys mi řekl?“ praví Pilát. Ježíš neodpovídá.
„Já na něm viny neshledávám. Ale co...“
Ať tedy zemře, když to chcete. Ecce homo. Vydám vám ho, žádný strach.“
Zde stojí. Na hlavě má korunu a na rameni nach.
Ty oči plné slz a krve na nás pohlédnou teď naposled.
Co zmůžem? Není v našich silách ho zadržet.
Byl pohoršením pro židy a nesmyslem je mezi námi.
A ostatně nic neschází: hebrejsky, řecky, latinsky psáno. Rozsudek je známý.
Je vidět řvoucí dav a soudce, jenž si myje ruce nad hlavami.

II.

Šaty mu vracejí a kříž je přinášen.
„Buď zdrav, ó Kříži,“ praví Ježíš, „po tobě vždy toužil jsem!“
Ty pohleď, křesťane, a plač!
Kristus prvně bere kříž a navždycky.
Toho dne dovršuje se strom v ráji.
Jen pohleď, hříšníku, k čemu tvé hříchy pomáhají.
Už není zločin, aby Bůh jím netrpěl; kříž, by Kristus na něj nebyl vbit.
Neštěstí člověka je jistě velké, nám však zbývá nemluvit,
vždyť Bůh je na kříži a nepřišel nám vysvětlovat, ale naplnit.
Kříž Ježíš přijímá, jak my bereme svatost v hostiích.
Jak dlouhý je ten kříž, jak nesnadný a velký jest!
Jak tvrdý, tuhý a jak zatěžko je marné břímě hříšnickovo nést!
Jak dlouho trvá nést ho krok co krok a ještě na něm zemřít!
A ty, ó Ježíši, ty, Pane, sám teď chceš to prožítí?
Ó dej mi trpělivost k cestě s břevnem, chceš-li, abych nepoklesl.
Napřed je třeba unést kříž, pak aby kříž nás nesl!

III.

Kupředu! Oběť s katy pospolu, všechno se ke Golgotě dopotácí.
Bůh, jehož chytli za krk, náhle vrávorá a na zemi se kácí!
Co tomu říkáš při tom prvním pádu, Pane?
A když teď znáš ji, co myslíš o té chvíli, v které se to stane,
že člověk klesá pod nákladem, jež mu kdosi špatně na ramena složil?
A jak ti chutná země, kterou sám jsi stvořil?
Nejenom cesta dobra v potu tváři zraje.
I cesta zla je zrádná, také ona neschůdná je.
Musíš se na ní držet zpříma, tápat kámen po kameni
a noha často klopýtne, však srdce otřeseno není.
Ach, Pane, pro ta svatá kolena, která ti poklesají obě najednou,
pro náhlé dávení až v hrdle a pro ten pád hned na počátku děsné cesty tmou,
pro léčku, jež se zdařila, a pro tu zemi, již jsi právě okusil!
Uchraň nás od prvního hříchu, jenž vždy s úžasem a zvědavostí spáchán byl.

IV.

Ó matky, jež jste viděly umírat své první a jediné dítě,
vzpomeňte noci té, poslední noci, vedle maličké trpící bytosti té.
Vzpomeňte na vodu, kterou mu zkoušíte dávat, teploměr, led,
a na tu smrt, která pomalu přichází, až je ji nemožno nevidět.
Ubohé střevíčky obujte mu, vyměňte prádlo a šatky.
Už kdosi přichází, kdo mi ho odejme a do země vloží zpátky.
Sbohem, mé děťátko, sbohem, života mého živote sladký!
Čtvrté zastavení je Marie, která přijala všechno bez zloby.
Stojí na rohu ulice a čeká na pohled veškeré Chudoby.
Její ústa jsou suchá a oči jsou bez slzí.
Neříká ani slovo, hledí na Ježíše, který přichází.
Přijímá. Ještě jednou přijímá. Námitka nemá místa.
A výkřik zdusila tato hrud' pevná a jistá.
Neříká ani slova, hledí na Ježíše Krista.
Matka se dívá na Syna.
Stojí vztyčena před Bohem a nabízí duši svou, aby v ní čet'.
Nic není v jejím srdci, co by odmítalo, co by se stahovalo zpět,
jediná nitka v jejím srdci probodeném, ni jedna, jež nepřijímá a nesouhlasí.
A jako Bůh i ona je tu přítomna, po všechny časy.
Souhlasí a dívá se na Syna, který byl v jejím lůně započatý.
Neříká ani slovo a dívá se na svatého svatých.

V.

Nastává chvíle, kdy člověk nemůže dál a kdy to nejde již.
Však zrovna tehdy přicházíme věcem na kloub a ty nám dovolíš,
abychom také my s tvým křížem přišli na řadu,
jako ten Šimon z Kyreny, kterého zapřáhnou za kládu,
a on se jí chopí poctivě a následuje Krista svého,
aby se nevláčel kříž a nic se neztratilo z něho.

VI.

Všichni žáci od něho utekli, sám Petr zapřel a lítost ho drtí.
Jen jedna žena uprostřed urážek a v samém středu smrti
vrhá se na kolena a bere Ježíšovu tvář do svých dlaní.
Nauč nás, Veroniko, jak čelit, čemu se člověk klaní.
Neboť ten, pro koho Kristus není obrazem, ale skutečným,
druhým se stává ihned podezřelým, ne-li zbytečným.
Jeho způsob života je naruby, jeho důvody jsou pro ně nanic.
Vždy je v něm cosi, co uniká, a cosi navíc.
Muž, který se modlí růženec a bez ostychu chodí ke zpovědi,
který se v pátek zdržuje masa a při mši mezi ženami sedí,
to bývá k smíchu, to provokuje, to směšné je a zároveň znepokojí.
Ať si dá pozor na vše, co dělá, neboť uprostřed pohledů stojí.
Ať si dá pozor na každý krok. Protože znamením jest.
Vždyť každý křesťan je obrazem Krista. Třebaže nehoden obraz ten nést.
A tvář, kterou ukáže, je zrcadlo zkomolené
té tváře Boží, ukryté v srdci. Strašné i oslavené.
Dovol nám, Veroniko, ještě se podívat na ni.
Na roušku, kam jsi ji otiskla. Na tu tvář posledního pomazání.
Aby tu navěky zůstal ten obraz upoutaný,
vyleptán z jeho krve a slzí a námi vyplivaný.

VII.

To není od kamene pod nohama, co není oprátkou,
která se příliš stáhla, duše selhává tu pojednou.
Ó půli života, ó páde, který nastal z vlastní vůle!
Když magnet nemá pól a nebe víry zdá se vyvanulé,
protože cesta je tak dlouhá, že konec je tak vzdálený,
protože člověk zůstal sám a všechny útěchy jsou ztraceny!
Ó délko času, nechuti, jíž tajně přibývá,
z té smlouvy nezrušitelné a toho společníka ze dřeva!
To proto roztáhneme ruce pojednou jakoby plavat připraveni.
Tehdy se nepadá už na kolena, ale na tvář do kamení.
Je pravda: klesá tělo, ale současně i duše přitakává.
Uchraň nás od druhého pádu, jehož dobrovolnou příčinou se nuda stává!

VIII.

Dřív než vyjde naposledy na horu,
Ježíš zvedá prst a otáčí se k lidu, jenž ho doprovází, ke sboru
těch pár chudaček a jejich dětí, bědujících žen.
My však nebuďme jen diváky a slyšme Ježíše. Je tady přítomen.
Není to jen člověk s prstem vztyčeným a se štafáží nouze,
je to Bůh, jenž trpěl k naší spáse a ne na obrázku pouze.
Tenhle člověk, to byl všemohoucí Bůh, toť pravda nezvratná.
Byl tu tedy jednou den, kdy Pán Bůh trpěl pro nás muka závrtná.
Jaképak to bylo nebezpečí, které bylo nutno platit draho vším?
Spása člověka je něco jenom tak, když Syn
pro ni vyrván musel býti z lůna Otcova?
A co je potom peklo, je-li cena ráje taková?
Co stihne strom suchý, jestli se zeleným takhle nakládali doslova?

IX.

„Padnu! Padnu zas! A teď je amen se vším.
Chtěl bych se sebrat, ale neumím.
Jako ovoce mě zmáčkli v lisu a ten člověk na mých zádech příliš těžký je.
Konal jsem zlo a mrtvý ve mně příliš těžký je.
Ať tedy zajdu, na bříše být snadnější je nežli stát,
je méně žít než umřít, na kříži být nežli pod ním vytrvat.“
Uchraň nás od třetího hříchu, jímž je zoufalství.
Nic není ztraceno, když zbývá smrt a člověk ví.
Se dřevem už jsem skončil, železo však přichystáno mi je.
Potřetí padá Ježíš, ale na vrchu Kalvárie.

X.

Teď nastal čas, kdy zrno božské pšenice je rozdrceno.
Bůh nahý, závoj oderván a tabernákulum už odhaleno.
Vložili ruku na Boha a tělo těl se chví.
Vesmír je ve svém zdroji zasažen a úpí do dna útroby,
protože vzali mu i sukni nesešivanou a s ramenou plášť řízy.
Zvedněme oči, odvažme se vidět: Ježíš zcela ryzí.
Nic, Pane, už ti nenechali, sebrali vše do niti,
šaty, jež patří k tělu, jak i dneska činí ti,
kdo berou mnichu kutnu, závoj zasvěcené panně.
Pobrali vše, už nemá nic, je všechno neskrývané.
Nemá nic na obranu, jako červ je obnažen,
každému na pospas a lidmi objeven.
Je samá krev a rána. K smíchu: To je ten váš Kristus? Ajta!
To chce tak psychiatra, to chce policajta.
To má být Ježíš? Lidský syn? A Bůh? I kdež!
Na nebi nemá Otce, jeho evangelium je lež.
Je to jen blázen. Je to podvodník. Ať mluví. Ať potichu je.
Je ukryt Bůh. Však zbývá člověk bolesti.
Je ukryt Bůh. Zbývá můj bratr v neštěstí.
Pro svoje ponížení, Pane, i pro hanbu svoji,
měj soucit s poraženým, se slabým, na jehož šíji silný stojí.
Pro hrůzu posledního šatu, jež ti berou,
měj soucit s ubožákem, jehož derou.
S děťátkem, jež operují potřetí, jež lékař chlácholí,
s raněným, jemuž vyměňují obvaz, s kýmkoli
kdo trpí, s poníženým manželem a synem, jenž se na smrt matky dívá,
s tou strašnou láskou, která musí vyrvána být ze srdce nám živá.

XI.

Teď už Bůh není s námi. Leží na zemi.
Smečka se do něj zahryzla jak v hrdlo jelení.
Přeci jsi přišel, Pane! Jisté s námi jsi.
Sedli si na tebe a kolenem ti klečí na srdci.
Ta ruka, kterou kroučí kat, to pravice je Všemocného.
Svazují nohy Beránkovi, spoutávají Všudypřítomného.
Značkují na kříž křídou jeho výšku, jeho rozpětí.
A jestli ochutná on naše hřeby, budeme my za to jeho tělo viděti.
Není to snadné, aby přirovnal se naší míře, Bože.
Táhnou a tělo praská, tělo úpí málem roztrženo,
je drceno jak zrno v lisu, napjato a rozčtvrceno.
Aby se naplnila slova prorokova, která v Písmu najdeme:
„Sbodli mé ruce i mé nohy. Sčetli všechny kosti mé.“
Zajali tě, Pane, a už neunikneš, ubohý!
Jsi přibit na kříž za ruce i za nohy.
Nemám co pohledávat s kacíři či blázný v nebesích.
Mně stačí tenhle Bůh, jenž visí na třech hřebících.

XII.

Vytrpěl právě všechno, ano, teď však bude umírat.
Veliký kříž se v noci slabě chvěje, jak Bůh na něm dýchá. Stoupá chlad.
Všechno je zde. Teď jenom ať už nástroj účinkuje
a z toho spoje dvojí nevyčerpatelné přirozenosti ať vylisuje,
ať vyláká a vyjádří z pramene tělesna i duše, ze vtělení
veškerou možnost utrpení.
Je nyní jako Adam v ráji, když byl sám,
tři hodiny se vlekou a On chutná vína tam,
neznalost lidskou, nerozbornou nevědomost, v chvíli odmlčení Páně.
Náš host i hostitel už ochabuje, hlava klesá k straně.
Otec ho opouští a Matku nevnímá.
Chutná ten kalich s jedem smrti, jež ho zvolna objímá.
To nemáš vína hořkého a s vodou smíchaného dosti,
že ještě křičíš „Žízním!“ vyprahlostí?
Ty žízniš, Pane? Mně to říkáš? Ke mně je to promlouváno?
To mě si žádáš a mých hříchů, ano?
Já jenom scházím, aby bylo dokonáno?

XIII.

Muka se končí, začíná se spoluúčast na mukách.
Kristus už není na kříži, je v Mariiných rukách.
Tak jako přijala ho v zaslíbení, přijímá i nyní dokonáno činů.
Kristus, jenž trpěl přede všemi, opět skryt je v Mariině klínu.
A církev navěky z těch rukou bere miláčkovo břímě,
to, co je Božího, co Matčino je, i co člověk způsobil, to zříme
navěky zahaleno v plášti Mariině.
Přijala, vidí, dotýká se, pláče, modlí se a obdivuje,
je mast i rubáš, ona myrha jest i kámen hrobní sluje,
je kněz i oltář, večeřadlo jest i džbánek.
Zde končí Kříž a začíná se svatostánek.

XIV.

Ten hrob, kam mrtvý Ježíš trpitel byl dán,
ta díra spěšně rozpečetěna, aby svou noc on přespal tam,
než probodený procitne a vstoupí k Otci živ,
to není jenom tamten nový hrob, mé tělo je to dřív,
to člověk je, tvůj tvor, jenž hlubší je než země niv.
Teď, když je jeho srdce otevřeno, ruce probodeny,
není tu ani jeden kříž, na kterém jeho tělo zavěšeno není.
A každým hříchem rány zas se rozdírají.
Ach, sestup z oltáře, ó Spasiteli, k těm, kteří tě přijímají!

Pane, propouštíš nás ze svatého okruhu svého utrpení.
Vracíme se opět do denního života.
Učiň, aby se tvá pravda stala živou
a zvláště když přijde čas v hodině nesnází.
Uč nás rozumět tomu, co máme udělat právě teď.
Amen.